

Innovatie in het project Erkenning Kosten- en Bestekdeskundigen (EKB)

Jan Rip

Het EKB-project is voor ongeveer tweederde gefinancierd met een subsidie van het Ministerie van Economische Zaken (SenterNovem). Met de (nu niet meer geldige) regeling Scholingsimpuls wil het ministerie EZ de betrokkenheid van het bedrijfsleven bij opscholing van medewerkers vergroten. Een van de subsidievoorwaarden van de regeling is dat met de resultaten van dit project ook innovaties bereikt worden. In dit artikel vergelijken we de in het NVBK-projectplan (uit 2005 beschreven innovaties met de op tweederde van de projectduur bereikte resultaten.

Op het strategische overheids- en branchebeleidsniveau en in subsidieregelingen wordt het woord innovatie gemakkelijk opgeschreven. Op tactische en operationeel niveau het begrip innovatie invullen en uitvoeren is een stuk moeilijker. Zo zien we in het hoofdstuk 'De innovaties' van het EKB-projectplan aan de kop 'De innovaties' tussen haakjes de woorden 'verbeteringen' en 'vernieuwingen' toegevoegd. Dat zijn woorden waar we veel beter mee aan de slag kunnen. Het woord innovatie betekent niets anders dan vernieuwing. Dit woord wil ook wel begrepen worden als het uitvinden van iets nieuws, maar die pretentie heeft het EKB-project vrijwel niet. Binnen het kader van dit project wordt zeker niet Nieuw Onderwijs uitgevonden, noch worden uitvindingen gedaan op het gebied van leermiddelen en onderwijsinstrumentarium.

Verbeteringen en vernieuwingen

De in het projectplan bedachte verbeteringen en vernieuwingen zijn gericht op de onderdelen:

1. Onderwijsprogramma
2. Leermiddelen
3. Instrumenten.

Dit zijn onderdelen van het in ontwikkeling zijnde opscholingstraject voor Erkende Kosten- en Bestekdeskundigen. Het gaat hier dus niet om inhoudelijke innovatie op bouwcostengebied in de vorm van (bijvoorbeeld) probabilistisch ramen, zelflerende begrotingsprogramma's (neurale netwerken en fuzzy logic), digitale aanbe-

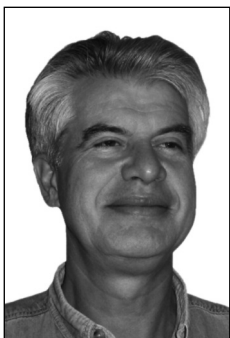
steding of digitaal samenwerken in de 'supply chain' van de bouw.

De verbeteringen en vernieuwingen van het EKB-opscholingstraject vinden hun oorsprong niet alleen in de problematiek van de bouw en de branches NVBK en BNB, maar ook in de maatschappelijke trends zoals die door trendwatchers en futurologen geschetst worden. In het EKB-projectplan vinden we eerder problematiek beschreven dan trends. In 2005 wordt eigenlijk alleen geschreven 'Op dit moment is de bouw in verbetering en komt uit het dal van de laatste jaren'.

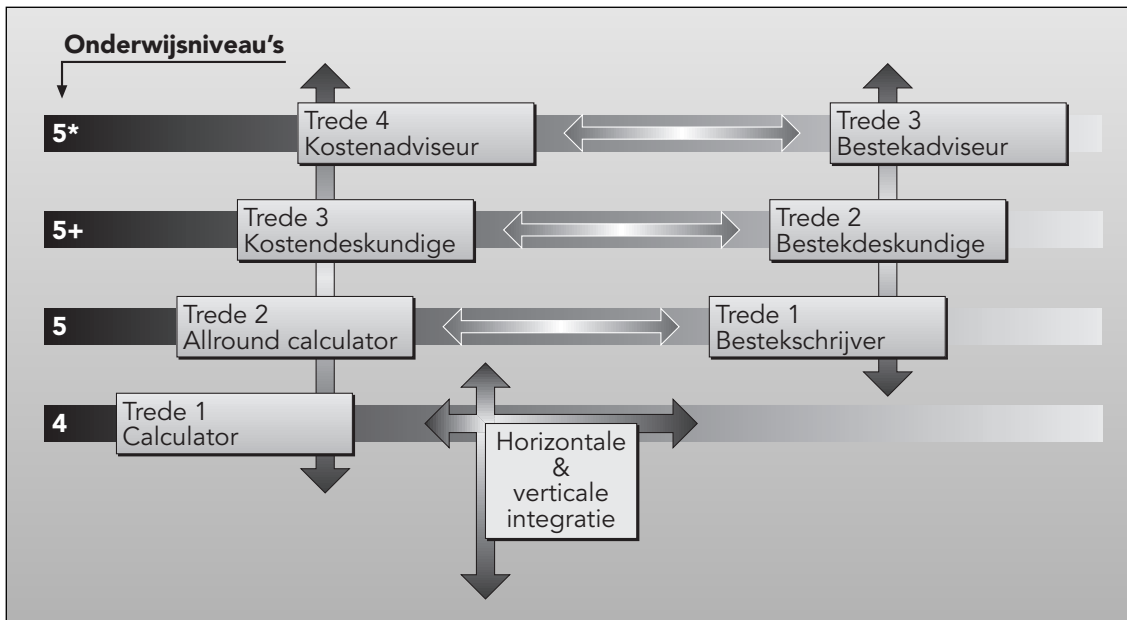
Trends en visies

Om toch een kader te hebben nemen we uit het boek 'De toekomst in een notendop', van Van der Duin en Stavleu (uitgeverij Bert Bakker, 2006) de volgende set van trends en visies over. Deze zijn afkomstig van toekomststudies van het team Future Scanning van TNO ICT:

- mensen worden kritischer en zelfbewuster;
- werkenden scholen zich voortdurend bij;
- studenten doen naast de studie praktijkervaring op;
- van het opdoen van feitenkennis naar het leren van vaardigheden;
- een belangrijke vaardigheid wordt het kritisch beoordelen van informatie;
- opkomst kleinschalige, decentrale energieopwekking;
- sensorrevolutie, positiebepaling van apparaten, objecten en personen neemt sterk toe.

ir Jan Rip,
JRC2000

Figuur 1. De 4-traps- en de 3-traps opscholingsmogelijkheid bij NVBK, resp. BNB, afgebeeld voor de opscholings-trajecten in de B&U sector.

We zien dat de sociale (?) trends in de meerderheid zijn ten opzichte van de technologische trends. De verbeteringen en vernieuwingen als resultaat van het EKB-opscholingsproject zullen met deze sociale trends in de pas lopen.

Innovaties onderwijsprogramma

Vernieuwd en, voor onze branche, eigenlijk helemaal nieuw zijn de nu vastgestelde Beroepscompetentieprofielen (BCP's). Daarop is het te ontwikkelen onderwijsprogramma gebaseerd. De BCP's fungeren dus voor het onderwijs als een soort Programma van Eisen (PvE). Voor de NVBK-beroepsgroepen is dit een 4-trapsop-scholingstraject, voor de BNB is het een 3-trapsop-scholingstraject; zie figuur 1.

Het onderwijsprogramma wordt gestructureerd in onderwijseenheden (modules) die herkenbaar en erkenbaar zijn voor de beroepspraktijk. Dat zal in het voorjaar van 2008 gebeuren. Dit is een verbetering ten opzichte van de variëteit aan modulebenamingen die we nu bij NVBK- en BNB-opleidingen vinden. Daarnaast zorgt het herkenbaar en erkenbaar zijn voor de beroepspraktijk voor een betere afstemming van het onderwijs op de vraag van het bedrijfsleven en de daarin werkzaam.

Nieuw is ook de horizontale integratie over de onderwijseenheden op hetzelfde onderwijsniveau van de trappen opscholingstraject. Zo kunnen bepaalde onderdelen van een onderwijseenheid voor de Kostendeskundige Bouw en de Kostendeskundige Infra overeenkomen, en zelfs ook voor de Bestekdeskundige. Voorbeelden daarvan zijn de onderwerpen projectmanagement en communicatieve vaardigheden.

Met de nieuwe verticale integratie in het totale programma wordt bereikt dat in het 4-trapstraject van de NVBK en het 3-trapstraject van de BNB geen herhaling zit. Wat bijvoorbeeld in een onderwijseenheid van een op-scholingstraject Kostendeskundige zit, wordt in een vergelijkbare onderwijseenheid van een opscholingstraject Kostenadviseur niet nog niet eens overgedaan. Immers, als ie-

mand bewezen heeft over competenties op een bepaald niveau te beschikken is scholing voor die competentie tot dat niveau niet meer nodig.

Met een nieuw systeem van Erkenning Verworven Competenties wordt bereikt dat vrijstelling voor bepaalde onderwijseenheden kan worden gegeven. Hierdoor ligt de doorlooptijd voor een deelnemer niet vast en kan maatwerk worden geleverd in het kader van een levenlang leren. Deze mogelijkheid tot maatwerk is een belangrijke vernieuwing van het EKB-project.

Andere vernieuwingen en verbeteringen in het onderwijsprogramma liggen op het vlak van:

- uitwisselbaarheid van de opscholingstrajecten met bestaande opleidingen in het reguliere onderwijs;
- erkenning van de beroepspraktijk als 'leerplaats';
- begeleiding van deelnemers in de beroepspraktijk door een begeleider/coach, die veelal uit het eigen bedrijf komt.

Innovaties leermiddelen

Leermiddelen zijn altijd te verbeteren. Zoveel hoofden (van docenten), zoveel zinnen (voor wat betreft het lesmateriaal). Iedere docent heeft zijn eigen aanpak in het contactonderwijs, inclusief huiswerk. Verbetering van de theoretische lesstof en praktijkgerichte taken en opdrachten wordt bereikt door:

- uitwisseling van materiaal in vergelijkbare onderwijseenheden; wat op een gelijk onderwijsniveau in de ene opleiding al goed beschreven is, hoeft in een andere opleiding nog niet eens overgedaan te worden;

- materiaal beschikbaar te stellen via een afgeschermd website; deze website is een meer op EKB toegespitste e-learningomgeving dan wat bij de hogescholen al gebruikt wordt voor het reguliere onderwijs.

Vernieuwing vinden we in een structurele aanpak van de lesmateriaalontwikkeling door voor de formule werkboeken-vakboeken-literatuurlijst te kiezen (zie het artikel 'Vorderingen in leerplan en lesmateriaal EKB onderwijs' in TBH2007#4), vooral het onderdeel 'werkboek' is belangrijk omdat daarin de auteur het leren van de deelnemer aanstuurt in drie fasen:

1. De fase voorafgaande aan het contactonderwijs: welke taken heeft de deelnemer voor de les uit te voeren?
2. De fase van het contactonderwijs: welke taken en opdrachten krijgt de groep deelnemers?
3. De fase na het contactonderwijs: welke (huiswerk)opdrachten zijn er voor de deelnemer, als voorbereiding op het tentamen of ter vervanging van het tentamen?

Op deze wijze worden de contacturen optimaal benut en wordt duidelijk welk deel van het totaal aan studiebelastingen (SBU's) zij innemen. Nieuw is ook dat de (huiswerk)opdrachten uitvoerbaar kunnen zijn in de beroepspraktijk en dat de bedrijfsbegeleider een taak vervult die eerder bij de docent-op-afstand lag. Dus ook hier is sprake van maatwerk, eerder inhoudelijk dan het meer doorlooptijdgerichte maatwerk dat we hierboven bij de Innovaties onderwijsprogramma tegenkomen.

In de ontwikkeling van de leerplannen voor de diverse opscholingstrajecten worden zaken als het ware omgekeerd. Dit is nodig om tot vernieuwing te komen. Er wordt – net als bij de BCP's – uitgegaan van de praktijk en gezocht naar passende praktijkopdrachten die het liefst in eigen huis worden uitgevoerd, gericht op de specifieke praktijk. Vervolgens wordt geanalyseerd welke theorie en taken nodig zijn om via contactonderwijs de deelnemer bij het startpunt van zijn praktijkopdracht te brengen. Ook wordt geanalyseerd welke voorbereiding en taken de deelnemer kan doen, voorafgaand aan het contactonderwijs. Dit is de optimalisatieslag voor de contacturen die ook de duurste van de studiebelasting zijn, door toenemende docentuurkosten, facilitaire kosten en verplaatsingskosten van de deelnemers.

In het verleden zagen we in vooral de post-hbo opleidingswereld een organische ontwikkeling van opleidingen. Startpunt was vaak de theorie en de contacturen. Langzamerhand werden dan taken en opdrachten door docenten individueel ontwikkeld en toegevoegd aan de opleiding, gebaseerd op hun eigen praktijk. Voor de kwaliteit annex complexiteit van deze praktijkopdrachten ontbreekt een toetsingskader. Voor gevalideerde leerplannen wordt die toetsing door middel van referentieprojecten wel 'als nieuw' ontwikkeld.

Innovaties van instrumenten

Nieuw is het ontwikkelen van een digitaal online instrument voor het meten van competenties. Het is niet alleen een controle bij de toegang van een opleiding maar ook een bonussysteem op reeds verworven competenties in de vorm van vrijstelling.

Van verbetering en vernieuwing is sprake ook bij de registratie van diploma's. Houdbaarheid wordt aangegeven en het biedt een mogelijkheid voor het bijhouden van wijzigingen (adres, uit de branche stappen) Een voorbeeld. De groep EKB-gediplomeerden Kostendeskundige Bouw doet een aantal jaren ervaring op en krijgt ieder jaar een mailing over een startende opleiding Kostenadviseur Bouw. Via de EVC-procedure kunnen zij hun specifieke praktijkervaring, opgedaan bij hun werkzaamheden, mogelijk waarderen met vrijstellingen. Zo is door aspirant-deelnemers een afgewogen beslissing te nemen over het meest geschikte moment om in te stromen.

Slotbeschouwing

De theorie is prachtig, de praktijk weerbarstig. Bestaande opleidingsinstituten, opleidingen, docenten, lesmateriaal, cases en opdrachten, toetsingsinstrumenten - in hun eigen culturele context - dat is allemaal een groot goed. Op het punt van verbeteringen en vernieuwingen is het EKB-project bepaald geen vrijblijvende exercitie en zal dit project de ouwe klare en de oude hap nog hard nodig hebben. Het EKB-project is ambitieus en open, maar beperkt in tijd en geld. Als eenmaal met die innovatie een stevig begin is gemaakt, dan rolt het Demingwiel vast nog een tijd de verbeteringshelling op!

